

สรุปผลการประชุม Codex Committee on Food Labelling (CCFL) ครั้งที่ ๔๓
ระหว่างวันที่ ๖ - ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ณ กรุงออตตาวา ประเทศแคนาดา

การประชุมคณะกรรมการโคเด็กซ์ สาขาลากอาหาร ครั้งที่ 43 มีประเทศสมาชิกเข้าร่วมประชุมจำนวน 52 ประเทศ รวมสหภาพยุโรป 1 องค์การ และองค์การระหว่างประเทศ รวม 21 องค์การ รวม 193 คน โดยมี Ms. Lyzette Lamondin Acting Executive Director Food Import, Export and Consumer Protection Directorate, Canadian Food Inspection Agency ประเทศแคนาดาเป็นประธาน ผลการประชุมสรุปได้ดังนี้

1. ข้อกำหนดด้านฉลากอาหาร ของร่างมาตรฐานของคณะกรรมการโคเด็กซ์สาขาต่างๆ

(1) คณะกรรมการโคเด็กซ์ สาขาลากอาหาร ได้พิจารณารับรองข้อกำหนดเรื่องฉลากของร่างมาตรฐานของคณะกรรมการโคเด็กซ์สาขาต่างๆ ดังนี้

- FAO/WHO Coordinating Committee for ASIA (CCASIA) จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ Regional Standard for Non-Fermented Soybean Products โดยมีการปรับแก้ไขการใช้คำว่า genetically modified soybean เป็น soybean derived from modern biotechnology เนื่องจากเป็นคำที่ได้มีการบัญญัติไว้แล้วในเอกสารของโคเด็กซ์ โดยประเทศอาเจนตินาขอ reservation ข้อกำหนดเกี่ยวกับ soybean derived from modern biotechnology เนื่องจากเห็นว่ามาตรฐานโคเด็กซ์ไม่ควรระบุถึงวิธีการผลิตที่เฉพาะเจาะจง

สำหรับประเด็นการใช้คำว่า milk ในเอกสารฉบับนี้ ฝ่ายเลขานุการโคเด็กซ์ได้ชี้แจงที่ประชุมว่า คำว่า soybean milk ได้ผ่านการพิจารณาโดย CCASIA อย่างละเอียดแล้ว โดยที่ประชุมดังกล่าวได้ให้คำนี้ปรากฏเพียงใน footnote ซึ่งระบุว่าบางประเทศเรียกผลิตภัณฑ์นี้ (soybean beverage) ว่า soybean milk เท่านั้น นอกจากนี้การใช้คำวามันนี้ไม่ขัดกับหลักการใน Codex General Standard for the Use of Dairy Term หัวข้อ 4.6.2 และไม่ทำให้ผู้บริโภคในภูมิภาคที่สินค้าดังกล่าววางจำหน่ายเข้าใจผิด

- Codex Committee on Spices and Culinary Herbs (CCSCH) จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ Proposed Draft Standard for Cumin และ Proposed Draft Standard for Dried Thyme ที่ประชุมเห็นชอบการแก้ไขชื่อของร่างมาตรฐานสำหรับ Dried Thyme โดยเสนอให้ตัดคำว่า “dried” ออก เนื่องจากเห็นว่าธรรมชาติของสินค้า เห็นได้ชัดว่าเป็นผลิตภัณฑ์แห้ง จึงไม่จำเป็นต้องใส่คำว่า “dried”

- Codex Committee on Fresh Fruits and Vegetables (CCFFV) จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ Proposed Draft Standard for Aubergines ที่ประชุมเห็นชอบการปรับแก้ไข Section 6.1.1 และ 6.2.2 ให้เป็น “Name of Produce” เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานอื่นๆ ของ CCFFV

- Codex Committee on Food Additives (CCFA) จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ Proposed draft revision of the General Standard for the Labelling of food additives when sold as such (Codex Stan 107-1981) โดยไม่มีข้อแก้ไข ทั้งนี้ ที่ประชุมเห็นว่าการปรับให้ใช้คำว่า “flavouring” เพียงคำเดียว ในมาตรฐานฉบับนี้ฉบับเดียวอาจไม่เหมาะสม เนื่องจากใน General Standard for the Labelling of Prepackaged Foods (Codex Stan 1-1985) ได้มีการใช้ทั้งคำว่า “flavouring” และ “flavor” เช่นกัน ทั้งนี้การปรับ Codex Stan 1-1985 จำเป็นต้องพิจารณาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากจะกระทบกับอาหารในภาชนะบรรจุปิดสนิททั่วไป ซึ่งผู้บริโภคอาจไม่เข้าใจเมื่อจะมีการใช้เพียงคำว่า “flavouring” เพียงคำเดียวและยกเลิกการใช้คำว่า “flavour” ที่ประชุมจึงเห็นว่า จำเป็นต้องพิจารณาการปรับเอกสาร Codex Stan 1-1985 และเอกสารอื่นๆ ที่ให้สอดคล้องกันกับ Codex Stan 107-1981 อีกครั้ง

2. Organic Aquaculture (Revision of the Guidelines for the Production, Processing, Labelling and Marketing of Organically Produced Foods)

ภายหลังการพิจารณาร่างมาตรฐานฉบับนี้ใน physical working group ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 7 พฤษภาคม 2559 ที่ประชุมพิจารณาได้เพียง Annex 1 และคำนิยามบางคำ ยังมีหลายประเด็นที่ไม่สามารถหาข้อยุติได้ โดยเฉพาะประเด็นทางเทคนิคใน Annex 1 เช่น การอนุญาตให้ใช้ closed recirculation system ระยะเวลาปรับเปลี่ยน การจับแหล่งพันธุ์สัตว์น้ำจากธรรมชาติ และการใช้ฮอร์โมนเพื่อกระตุ้นการผสมพันธุ์ ซึ่งในที่ประชุม CCFL ครั้งที่ 43 ไม่สามารถหาข้อยุติได้ โดยแบ่งออกเป็นสองฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายที่ต้องการให้หน่วยงานผู้มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ตัดสินใจในประเด็นทางเทคนิคที่แต่ละประเทศมีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน เพื่อให้มาตรฐานมีความยืดหยุ่น ประเทศสมาชิกสามารถนำไปใช้ได้ ขณะที่อีกฝ่ายเห็นว่าการไม่ระบุรายละเอียดของข้อกำหนด โดยเฉพาะประเด็นที่สำคัญที่กระทบกับความเป็นอินทรีย์ ทำให้มาตรฐานเปิดกว้างเกินไป อย่างไรก็ตามที่ประชุมไม่สามารถได้ข้อสรุปรายละเอียดที่ยอมรับกันได้ ที่ประชุมจึงเห็นว่าประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นทางเทคนิค และร่างมาตรฐานฉบับนี้ได้ผ่านการพิจารณามานาน (ตั้งแต่การประชุม CCFL ครั้งที่ 39 ปีพ.ศ. 2554) โดยไม่มีทีท่าว่าจะหาข้อยุติได้ จึงเห็นควรเสนอให้คณะกรรมการอาหารโคเด็กซ์พิจารณาแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม หากเห็นความจำเป็นที่จะดำเนินการเรื่องนี้ต่อไป โดยอาจเสนอให้ subsidiary body อื่นพิจารณา หรือพิจารณาญัตติงานนี้

3. Date Marking (Revision of the General Standard for the Labelling of Prepackaged Foods)

ที่ประชุมเห็นชอบให้เสนอให้คณะกรรมการอาหารโคเด็กซ์รับรองการทบทวนมาตรฐาน General Standard for the Labelling of Prepackaged Foods (Codex Stan 1-1985) ในส่วนของการแสดงวันที่ ทั้งนี้ยังคงค้างประเด็นเรื่องเกณฑ์การกำหนดให้อาหารบางชนิดได้รับการยกเว้นการแสดง use-by date หรือ best before date และจะแจ้งเวียนขอความเห็นจากประเทศสมาชิกอีกครั้ง (ขั้นตอนการดำเนินงานที่ 5) โดยมีข้อคิดเห็นต่อร่างเอกสารดังต่อไปนี้

คำนิยาม

- date of manufacture, date of packaging, sell by date

ที่ประชุมเห็นด้วยกับนิยามสำหรับ date of manufacture และ date of packaging โดยเพิ่มประโยค “This is not an indication of the durability of the product” เพื่อความชัดเจน และเห็นด้วยกับการตัดนิยาม sell by date

- best before date และ use-by date

ที่ประชุมเสนอปรับนิยามของคำว่า Use-by date ให้แสดงทั้งด้านความปลอดภัยและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เป็นดังนี้ “... after which the product should not be sold or consumed due to safety and quality reasons.” เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติในบางประเทศที่มีการใช้คำแสดงวันที่เพียงคำเดียว แต่สำหรับสินค้าที่ไม่มีปัญหาด้านความปลอดภัยอาหาร สามารถใช้ best before date ได้

ที่ประชุมเห็นด้วยกับการตัดคำเหมือน (synonyms) สำหรับ best before date ให้เหลือเพียง “best before date” และ “best quality before date” เพื่อลดความสับสนในการใช้คำที่ต่างกัน โดย best before date มีการใช้อย่างแพร่หลายทั่วโลก และ best quality before date แสดงให้ผู้บริโภคทราบชัดเจนว่าการแสดงวันนี้นี้หมายถึงการกำหนดอายุสินค้าตามคุณภาพของสินค้า ทั้งนี้สำหรับคำว่า “date of minimum durability” แม้ไม่ได้สื่อความหมายที่ชัดเจนต่อผู้บริโภคและมีข้อเสนอให้ตัดออก แต่คำนี้เป็นคำที่ใช้ตั้งแต่แรกในเอกสาร Codex Stan 1-1985 และมีการอ้างถึงในเอกสารโคเด็กซ์ฉบับอื่น ที่ประชุมจึงเห็นว่าควรพิจารณาความเหมาะสมในการตัดคำนี้อีกครั้งในการประชุมครั้งถัดไป

ที่ประชุมเห็นด้วยกับการตัดคำเหมือน สำหรับ use-by date ให้เหลือเพียง “use-by date” และ “expiration date” เนื่องจากสองคำนี้มีการใช้อย่างแพร่หลายและผู้บริโภคเข้าใจได้ชัดเจน

ในที่ประชุมมีข้อเสนอให้ใส่คำว่า “unopened” หน้า product ในทั้งนิยามสำหรับ best before date และ use-by date เพื่อแสดงให้เห็นว่า การกำหนดอายุของผลิตภัณฑ์นั้น คำนวณในเงื่อนไขที่ว่าผลิตภัณฑ์นั้นอยู่ในบรรจุภัณฑ์ที่ปิดสนิท แต่หลายประเทศไม่เห็นด้วยกับการใส่คำนี้ในนิยาม use-by date เพราะทำให้ไม่ชัดเจนและเกิดการสับสน เนื่องจากไม่ว่าสินค้านั้นจะเปิดหรือปิด หลังจากวันที่กำหนดบนผลิตภัณฑ์ สินค้าดังกล่าวไม่สามารถบริโภคได้ เนื่องจากไม่ปลอดภัย ในขณะที่ best before date ผู้บริโภคสามารถบริโภคได้ แม้ผ่านวันที่กำหนดไว้บนฉลาก ดังนั้นที่ประชุมจึงปรับคานิยามของทั้งสองคำนี้เป็นดังนี้

- “Best before date” or “Best quality before date” means the date which signifies the end of the period, under any stated storage conditions, during which the unopened product will remain fully marketable and will retain any specific qualities for which implied or express claims have been made. However, beyond the date the food may still be acceptable for consumption

- “Use-by date” or “Expiration date” means the date which signifies the end of the period under any stated storage conditions, after which the product should not be sold or consumed due to safety and quality reason

Date marking and storage instruction

- ที่ประชุมปรับคำที่ใช้สำหรับ use-by date และ best before date ตามที่เห็นชอบในคานิยามของเอกสาร และปรับข้อความให้สอดคล้องกับนิยามของ use-by date ใหม่ ดังนี้ “(i) when a food must be consumed before a certain date to ensure its safety and quality, the “use-by date” or “expiration date” shall be declared” และ “(ii) where a use-by date or expiration date is not required the best before date or best quality before date shall be declared”

- ที่ประชุมเห็นว่าการกำหนดให้แสดงปีที่หมดอายุ สำหรับสินค้าที่มีอายุน้อยกว่า 3 เดือนนั้นไม่จำเป็น จึงเสนอให้ไม่ปรับข้อความตามที่มีความเห็นไว้แล้วในการประชุมครั้งที่ 42 ทั้งนี้บางประเทศเห็นว่าการไม่ระบุปีอาจเกิดความสับสนได้ ที่ประชุมจึงปรับเพิ่มข้อความ โดยให้หน่วยงานผู้มีอำนาจหน้าที่ของแต่ละประเทศเป็นผู้ตัดสินใจ เพื่อให้เกิดความชัดเจน ดังนี้ “On products with a durability of not more than

three months the day and month shall be declared and, in addition the year when the Competent Authority consider that consumers could be misled”

- ที่ประชุมเห็นชอบกับข้อเสนอที่ให้การแสดงวันและปีต้องเป็นเลขที่เข้าใจง่าย (uncoded number) ทั้งนี้ที่ประชุมมีความเห็นต่างในการบังคับการแสดงข้อความบอกลำดับของวันที่ โดยฝ่ายหนึ่งเห็นว่าไม่จำเป็น และควรให้เป็นการแสดงโดยสมัครใจ เพราะไม่เคยพบปัญหาการเข้าใจผิดโดยผู้บริโภค ขณะที่อีกฝ่ายเห็นว่า จำเป็นเพราะการเรียงลำดับวันที่โดยใช้ตัวเลขทั้งหมด และ/หรือ แสดงปีเป็นเลขสองหลัก ทำให้ผู้บริโภค สับสนได้ ที่ประชุมจึงเสนอให้ competent authority ของแต่ละประเทศตัดสินใจ โดยปรับข้อความเป็นดังนี้

“(vi) The day and year shall be declared by uncoded numbers with the year to be denoted by 2 or 4 digits, and the month shall be declared by letters or characters or numbers. Where only numbers are used to declare the date or where the year is expressed as only two digits, the competent authority should determine whether to require the sequence of the day, month, year be given by appropriate abbreviations accompanying the date mark (e.g. DD/MM/YYYY or YYYY/DD/MM)”

- ที่ประชุมเห็นชอบให้คงรายการตัวอย่างอาหารที่ไม่จำเป็นต้องแสดง best before date หรือ use-by date โดยปรับจากการอ้างถึงมันฝรั่งเพียงอย่างเดียว เป็นให้รวมพืชกินราก (tuber) และปรับเกลือให้เป็น เฉพาะ non-iodized food grade salt และปรับน้ำตาลให้เป็นเฉพาะ non-fortified solid sugars เนื่องจากคุณภาพของอาหารทั้งสองรายการไม่เสื่อมลงตามระยะเวลาการเก็บ นอกจากนี้ที่ประชุมยังเห็นด้วย กับความจำเป็นที่ต้องมีเกณฑ์การเพิ่มรายชื่ออาหาร หรือเกณฑ์สำหรับประเทศสมาชิกในการนำไปใช้ กำหนดการยกเว้นการแสดงวันที่ best before date หรือ use-by date ทั้งนี้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ จำเป็นต้อง ได้รับการพิจารณาอย่างละเอียดอีกครั้ง

1. where safety is not compromised and quality do not deteriorate

1.1 where the preservative nature of the food is such that it cannot support microbial growth (e.g. alcohol, salt, acidity, low aw); and/or

1.2 under stated storage conditions; ✕

2. where the deterioration is evident to consumer; ✕

3. where the key/organoleptic quality aspects of the food are not lost; ✕

4. where the food is intended to be consumed quickly (w/i 24 hours of its manufacture)

- เห็นชอบกับการแสดง date of manufacture และ date of packaging สำหรับทุกอาหาร ไม่ เฉพาะรายการที่ยกเว้นการแสดง use-by date และ best before date แต่ให้แสดงในรูปแบบเดียวกัน ทั้งนี้ที่ประชุมไม่เห็นด้วยกับการให้มาตรฐานกำหนดรูปแบบที่แต่ละประเทศใช้อย่าง เช่น การระบุวันผลิต และจำนวนวันก่อนที่จะหมดอายุ เนื่องจากข้อความที่มีในปัจจุบันเปิดกว้างให้แต่ละประเทศสามารถนำไป ปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมแล้ว

- ข้อ 4.7.2 ที่ประชุมมีความเห็นว่าคำว่า integrity ในย่อหน้านี้ไม่ชัดเจน ที่ประชุมจึงให้นำคำแปล ตามพจนานุกรมมาใส่ไว้ในรายงานเพื่อการอ้างอิง และให้ปรับข้อความในข้อนี้เพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเป็นดังนี้

Any special conditions for the storage of the food shall be declared on the label where they are required to support the integrity of the food and, where a date mark is used, the validity of the date depends thereon.

4. Discussion paper of Labelling of Non-retail containers

ที่ประชุมเห็นชอบกับการจัดทำเรื่องนี้เป็นงานใหม่ ทั้งนี้เห็นว่า ควรกำหนดนิยามสำหรับ non-retail container ให้แยกออกจาก pre-packaged food และระบุแนวทางการใช้มาตรฐานให้ชัดเจน จึงเห็นชอบในการปรับปรุงขอบข่ายของมาตรฐานให้เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางการค้าระหว่างประเทศ โดยปรับให้เปิดกว้าง ไม่จำกัดว่าจะเป็นเพียงการแสดงฉลาก แต่อาจหมายถึงเอกสารกำกับสินค้า หรือวิธีการอื่นๆ ที่อาจมีการใช้ในทางการค้า นอกจากนี้ขอบข่ายไม่ได้จำกัดว่าเมื่อร่างมาตรฐานฉบับนี้จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของ Codex Stan 1-1985 หรือเป็นมาตรฐานแยกออกไป

มติที่ประชุมสนับสนุนการเสนอการจัดทำร่างเอกสารการแสดงผลฉลากสำหรับ non-retail container ให้คณะกรรมการโคเด็กซ์รับรองเป็นงานใหม่ และเสนอให้จัดตั้งคณะทำงานอิลีกทรอนิกส์ เพื่อพิจารณาร่างเอกสารนี้ โดยมีประเทศอินเดียเป็นประธาน และมีประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประธานร่วม รวมถึงแจ้งกับคณะกรรมการโคเด็กซ์สาขาอื่นๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานเรื่องนี้เพื่อทราบ

5. Proposal to revise the General Guidelines for Use of the Term “Halal” (CAC/GL 24-1997)

ประเทศอียิปต์ได้นำเสนอข้อเสนอในการปรับปรุงข้อแนะนำในการใช้คำว่า “ฮาลาล” แต่มีหลายประเทศ เช่น อิหร่าน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และตุรกี คัดค้าน เนื่องจากเห็นว่า การกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับฮาลาล ควรให้ประเทศมุสลิมพิจารณา และขณะนี้หน่วยงานอื่น ที่ทำหน้าที่นี้แล้ว โคเด็กซ์อาจไม่จำเป็นต้องดำเนินการอีก เพื่อลดความซ้ำซ้อนของมาตรฐานเกี่ยวกับฮาลาลระหว่างประเทศ ประเทศออสเตรเลียได้เสนอให้ที่ประชุมพิจารณาว่า CCFL ควรจำกัดการดำเนินการเพียงแค่วิธีการติดฉลากให้ผู้บริโภคมั่นใจได้ว่า สินค้าดังกล่าวมีคุณสมบัติตามที่กล่าวอ้างบนฉลาก โดยไม่ลงรายละเอียดในข้อกำหนดของศาสนา ซึ่ง Guideline ปัจจุบันยังไม่ได้มีข้อมูลดังกล่าว นอกจากนี้การใช้คำว่า “ฮาลาล” อาจเป็นเพียงตัวอย่างของการกล่าวอ้าง ซึ่งในอนาคตอาจมีการกล่าวอ้างที่คล้ายกัน โคเด็กซ์ควรพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการกล่าวอ้างประเภทนี้ในภาพกว้าง มากกว่าที่จำกัดเพียงสำหรับ ฮาลาล ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าวจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการโคเด็กซ์หลายสาขา ที่ประชุมจึงมีมติให้มีการริเริ่มการรวบรวมข้อมูลประเด็นดังกล่าวเพื่อเตรียมจัดทำ discussion paper เพื่อศึกษาประเด็นการกล่าวอ้างตามความพึงพอใจของผู้บริโภค “consumer preference claim” โดยมอบให้ประเทศอิหร่านและตุรกีเป็นผู้รวบรวมข้อมูล และแจ้งให้กับ CAC/EXEC ทราบว่างานดังกล่าวอาจเกี่ยวเนื่องกับคณะกรรมการโคเด็กซ์สาขาอื่นด้วย

5. เรื่องอื่นๆ

ที่ประชุมให้การสนับสนุนการทำงานเกี่ยวกับการใช้ฉลากโภชนาการหน้าบรรจุภัณฑ์ (front of pack labeling) เนื่องจากเป็นงานที่มีผลต่อสุขภาพของผู้บริโภค ทั้งนี้ในปัจจุบันหลายประเทศมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการแสดงฉลากดังกล่าว ซึ่งแตกต่างกันไป ทำให้การกำหนดเป็นข้อแนะนำของโคเด็กซ์ในตอนนี้ อาจทำได้ยาก ที่ประชุมจึงมีมติให้จัดทำคณะทำงานอิลีกทรอนิกส์ เพื่อศึกษาประเด็นดังกล่าว โดยใช้ข้อมูลการศึกษาของ

WHO เป็นจุดเริ่มต้น และขอให้แต่ละประเทศสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับข้อกำหนดเกี่ยวกับการแสดง front of pack ของแต่ละประเทศ รวมถึงการศึกษาลักษณะของการใช้ front of pack ที่มีต่อสุขภาพผู้บริโภค เพื่อรวบรวมและจัดทำ discussion paper เพื่อจัดทำเป็นงานใหม่ต่อไป โดยคณะทำงานนี้มีประเทศคอ스타ริกาเป็นประธาน และประเทศนิวซีแลนด์เป็นประธานร่วม

ที่ประชุมมีมติให้ประเทศแคนาดาจัดทำจดหมายเวียน (circular letter) เพื่อรวบรวมประเด็น emerging issue เกี่ยวกับการแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง ของประเทศสมาชิก เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำงานใหม่

กำหนดการประชุมคณะกรรมการโคเด็กซ์สาขาฉลากอาหาร ครั้งต่อไปอีก 18 เดือน ทั้งนี้สถานที่และวันที่แน่นอนยังไม่ได้กำหนด